

בבא בתרא קלב

משה שווערד

1. חדושי הר"ן על בבא בתרא דף קלב/א

בעי רבא בבריא היאך. [1] פ"ר ר"ש ז"ל דאפי' בנותן להם כל נכסיו לגמרי מהיום נסתפק בה רבא אי הויא מתנה גמורה או דילמא אפטרופא בעלמא שויא, [2] ואחרים כתבו דבכי האי גונא פשיטא דקני קנין גמור אלא בעיית דרבא בכותב נכסיו מהיום ולאחר מיתה, ובעיין לא איפשיטא וכיון שכן מסתברא דקנו קנין גמור, דכיון דהילכתא בלא טעמא הוה לא נקיטינן מינה אלא מאי דפשיטא בהדיא:

2. ספר דבר יעקב

(ג) הכותב נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא - בש"ר ר' שמואל [אות קיז] ובאילת השחר מקשים היאך יכול האב להעמיד אפו' לאחר מיתתו, והרי לאחר מיתתו אינו בעלים על הנכסים, דבשלמא מינוהו ב"ד איכא כה ב"ד אבל במינוהו האב קשה, ושטמא הוי משום מצוה לקיים דברי המת. ובאילת השחר ובברכ"א ביארו ע"פ הרשב"ם [לעיל קל. ד"ה הלכה] שכתב יש נותן מתנת אפו', משמע

שהאפו' קונה מקצת קנין כעין קנין ע"מ להקנות, ולכן יכול האב למנותו מחיים ע"י שמקנה לו קנין אפו' בנכסים.

3. ספר שערים מצויינים בהלכה

דף קלב. או דילמא בריא נמי ניחא ליה דלישתמעון מלה מהשתא. הנה האיבעיא דהכא לא איפשטא, ואיכא מחלוקת בראשונים, יש אומרים דהנכסים בחזקת היורשין קאי, וא"כ על המקבל מתנה להביא ראיה, שהוא קיבל בתורת מתנה ולא בתורת אפטרופסות, ויש אומרים דכיון דהשטר נכתב בסתמא, לכן בעל השטר הוא מוחזק, ועל היורשין להביא ראיה. וברמב"ם (זכיה פ"ו ה"ד) ובשו"ע (אהע"ז סי' קז ס"א) פסקו, דהנכסים בתורת אפטרופסות. וכתב במאירי דאם תפס לא מפקינן, כיון דהוא ספק. וכזה כתב הרשב"ם לקמן (קלג.). אבל נראה

4. ספר דבר יעקב

א] בעי רבא בבריא היאך - הגמ' נשארת בספק. וכתבו הר"ף והרא"ש והרמ"ה לא אפשטא הלכך לא קנתה אלא הויא אפו'. וכ"כ הרמב"ם [זכיה ו-ב]. ומביא המ"מ דכן פסק הר"י מיגש. והריטב"א מביא י"א שלא קנתה מספק, אלא עליה להביא ראיה שהוי מתנה כי היא באה להוציא מיד היורשים. והריטב"א חולק וסובר כיון שיש לה שטר מתנה סתם הרי היא מוחזקת ועל היורשים להביא ראיה שלא התכוון אלא לאפו'.

[האחרונים] חוסן ישועות, גידו"ש ור' שמואל
אות קיח] מקשים מהגמ' [להלן קמח:] לגבי שכיב
מרע שעמד שמתנתו מתבטלת, ובעי שם שכיב מרע
שהקדיש או הפקיר או חילק נכסיו לעניים אם עמד
חוזר או אינו חוזר תיקו. ונחלקו שם הראשונים
שיטת הרמב"ם [זכיה ט-יט] והרמ"ה שמספק אם
עמד חוזר מהכל, אבל הרא"ש כתב שאין מבטלים
הפקיר או הקודש מחמת ספק אומדנא, וקשה
דהרא"ש סותר למה שפסק אצלנו, דגם אצלנו איכא
שטר מתנה וספק אומדנא אם התכוון לעשותה אפוט'
וא"כ נימא שאין מבטלים המתנה מחמת ספק אומדנא.
[וסברת הרא"ש שלא מהני ספק אומדנא מבאר
הקה"ח [סימן רנ-ה] משום שאומדנא הוא דברים
שבלב ומ"מ מהני כיון שאומדא דמוכח הוא דברים
שבלב כל אדם, אבל היכא דהוי ספק אומדנא אין
כאן דברים שבלב כל אדם, וממילא ליכא ספיקא
ובתורת ודאי לא מהני דברים שבלב.]

[הגידו"ש מביא את התירוצ' של הנחל יצחק
[סימן צח-ד] שחילק שלגבי הקודש או הפקר הקנין

ברור והספק הוא באומדנא האם גמר ומקני [על
הצד שיכריא] או לא, ולכן הוא דברים שבלב שאינם
דברים. אבל כאן אין האומדנא מבטל השטר אלא
מפרש השטר, וא"כ הספק בביאור דברי השטר
האם הכוונה למתנה גמורה או מתנת אפוט', וזה
הוי ספק גמור, ולכן אומרים המוציא מחבירו עליו
הראיה.

5. ריטב"א על בבא בתרא דף קלב/א

תקרא כתובתה ותעמוד על מתנתה ונמצאת קרחת מכאן ומכאן. ופירש רבינו שמואל ז"ל דתקרא לאו דוקא דהא ודאי לא
מחלה זכותה מנכסים שקנה אח"כ בשום צד וכדמוכח לקמן, אלא משום דהאי שכיב מרע הוא ומית ולא קנה אח"כ שאר
נכסים תקרא, וכן דעת מורי נר"ו ואומר כי לפי"ז יכול הבעל להשהותה בלא כתובה אחרת דהוה ליה כעני שאין לו נכסים:

6. ריטב"א על בבא בתרא דף קלב/א

עוד היה אומר בשם רבינו הגדול ז"ל דאם הוכר הדבר שהערים והבריה במתכוין כדי להפסידה לא אבדה כתובתה, דאנן
סהדי דאילו ידעה כי דרך שנאה הוא עושה להפסיד לה שלא מחלה, שאין זה מנא יקרא אלא גרף של רעי, והיינו דקתני יצא
עליו שטר חוב, וכן נראין הדברים באמת והכל כפי מה שעניינין הדיין רואות:

7. ספר דבר יעקב

1] למימרא דלא אזיל רב נחמן בתר אומדנא והתניא הרי שהלך בנו למדה"י ושמע שמת בנו וכו' - הקו"ש מקשה איך אפשר לומר שר"נ לא אזיל בתר אומדנא, הלא עצם המחילה של האשה אינה אלא מצד אומדנא, שהרי לא אמרה במפורש שמוחלת אלא אנן אמדינן דעתה שמוחלת.

✓ (א.) הקו"ש מתרץ שכל הדין בגמ' האם לפי ר"נ מהני אומדנא כדי לעשות תנאי כאילו התנה או שבעינן תנאי מפורש [דומיא דבני גד וראובן]. אבל בשאר דוכתי מהני אומדנא, ולכן עיקר המחילה מהני ע"י אומדנא אבל להטיל תנאי שלא מחלה אם יבוא בעל חוב לא מהני אומדנא. ופריך מר"ש בן מנסיא שאיכא אומדנא שעשה תנאי שלא מחל אם יחזור בנו.

(ב.) בשי' ר' שמואל [אות קכ] מתרץ שהא דמהני מחילתה ע"י אומדנא אפשר לומר שהוי תקנה דרבנן מקולי כתובה אבל לעשות תנאי על המחילה אינו מקולי כתובה אלא חל משום שאולינן בתר אומדנא. ג. הרא"ש בשיטה כתב אע"פ שבריש אע"פ לא אזיל ר"נ בתר אומדנא אין להשוות אומדנא זו לזו אלא דוקא אותם שהתלמוד משהו אותם. והנה בקובי השיעורים [קידושין סימן כא-ה] מבאר שיש ג' אופנים של אומדנא. א. אומדנא מחמת חסרון ידיעה, דאמדינן דעתיה שאילו היה יודע האמת לא היה מקנה. ב. מקום שאין חסרון ידיעה, ואנן אמדינן דעתיה ויודעים מה כוונתו בלב אע"פ שלא אמר בפה. ג. אומדנא מחמת דבר שנולד לאחר זמן, שאמדינן דעתיה שאם היה יודע העתידות לא היה עושה. וולפ"ז י"ל דלגבי עצם המחילה שהוי אומדנא מסוג שני, שאיכא אומדנא שבזמן שקיבלה המתנה מחלה על הכתובה, אית ליה לרב נחמן אומדנא. והדיון בגמ' האם אית ליה לרב נחמן אומדנא מסוג ראשון, האם מהני אומדנא שאילו היתה יודעת שיבוא בעל חוב לא היתה מוחלת, וזה דומה לכותב כל נכסיו לאחרים, שאילו היה יודע שבנו קיים לא היה נותן.

8. ספר דבר יעקב

ח] אמר רב במזכה להן על ידה – הרמב"ן, הריטב"א והתור"ד מקשים שלא מהני זכיה של אשה מיד בעלה כיון שידו כידה כדאמרינן [עירו' עט: ונד' פח:].

הרמב"ן, הריטב"א, הנ"י והתור"ד מתרצים שמייירי כגון שהבעל נותן לאשה יחד עם, וזוכה לעצמה באותו קנין, ובכה"ג מבואר בגמ' עירו' שאשה יכולה לזכות עבור אחרים משום מגו דזכיא לנפשה זכיא לאחריני. [עוד תירץ הרמב"ן אף שלא מועיל קנינה מ"מ כיון שמתכוונת לזכות להם, מגלה דעתה שניחא לה במתנת הבנים.]

והתור"ד מבאר שלפי הרשב"ם אין הכוונה שהאשה זכתה עבור הבנים אלא מסרה לו סודר שלה כדי להקנות לבנים. אבל הנ"י לומד בשיטת הרשב"ם שהאשב זכתה בסודר שלה עבור הבנים.

9. ספר שערם מצויינים בהלכה

בא בנו, דאמר ר"ש בן מנסיא אם נודע שהיה בנו קיים באותה שעה ומת אח"כ, אין מתנתו מתנה, ואמר ר"נ הלכה כר"ש בן מנסיא, אלמא דמיקרי דין מרומה כל היכא שאין מחשבתו מסכמת לאותה פעולה, בין לדעת בין שלא לדעת, ורבוותא דהוה בהון יראת שמים הכי הוה סוגייהו ומנהגן, כדאמר ר"ח למרי בר איסק [במס' ב"מ לט:]: הכי דיינינא לך ולכל אלימי דחברך. ובתשו' התשב"ץ (סי' פ) ובתשו' הרמ"ע מפאנו (סי' נ) הביאו דבריו עי"ש. ועי' ברמב"ם (מלוה פ"ב ה"ד) שכתב, כללו של דבר, כל שיעשה הדיין מדברים אלו וכוונתו לרדוף הצדק בלבד, ולא לעבור הדין על אחד מבעלי הדינים, הר"ז מורשה לעשותו ומקבל שכר על זה, והוא שיהיה מעשיו לשם שמים. ועי' בתשו' הרא"ש (כלל לד-א) בדברים דאיכא אומדנא דמוכח בלא גילוי דעת, וכוונתו ידוע לכל לאיזה דעת הוא עושה, אפי' לא גלה דעתו בשעת מעשה, לא הוי דברים שבלב, אלא עבדינן כאילו התנה כו', והביא נמי מהגמ' דהכא, וכתב דבכל הדברים שסמכו חכמים על אומדנא דמוכח לדון עפ"י אומד הוי כאילו עדים מעידים על דבר זה.

שאילו היה יודע שבנו קיים לא כתבן. פרשב"ם דהיינו אומדנא, אע"פ שלא פירש נמי כמי שפירש דמי. וכ"כ הריטב"א דזה אומדנא דמוכח לכל העולם, ובוה אמרי' דברים שבלב הוי דברים. וכתב הבעל העיטור (אות מ מתנת שכ"מ) בשם רב האי גאון בתשובה, שדעתו ודעת אביו רב שרירא, דהא דאולינן בתר אומדנא היינו לאפוקי דין מרומה שיש בו גזל ועול, ומביא ראיה מכאן, דאם שמע שמת בנו וכתב נכסיו לאחרים, ואח"כ

10. ספר דבר יעקב

א] ומקולי כתובה שנו כאן – בשו"ר שמואל [אות קכ] מקשה למה צריך לומר שהוי מקולי כתובה, הרי איכא אומדנא שהאשה מוחלת, והא דליכא האי דינא בשאר בעל חוב היינו משום שליכא אומדנא, כמש"כ הנ"י שבעל חוב כיון שהמלוה עשה ללוה טובה אינו מוחל כ"כ מהר.] ומתריץ שגם באשה ליכא אומדנא גמורה שיחשב לאומדנא דמוכת, ואינו דברים שבלבו ובלב כל אדם ואעפ"כ תיקנו שמהני משום קולי, כתובה, וכ"כ אילת השחר. [עוד תירץ ר' שמואל דאף שהוי אומדנא גמורה מ"מ כדי שיחול מעשה מחילה בעיני דיבור ולא מספיק שיש אומדנא, דמחילה הוי חלות וכדי שיחול חלות בעיני דיבור.] ואפשר לחלות דבריו בחקירת המחנ"א [זכיה מהפקר סימן יא] האם מחילה הוי הקנאה או סילוק, ונ"מ אם מהני מחילה בעל כרחו של הזוכה, שאם מחילה הוי הקנאה הוי כחלות שבעי דיבור, ואם הוי סילוק אינה חלות וא"צ דיבור.

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב ומקולי כתובה שנו כאן. פרשב"ם דאכולהו קאי, דשאר בעלי חובין לא אבדו בכך עד שיאמרו בפירוש אנו מוחלין השעבוד שעל הנכסים הללו. וכן פסק הרמ"א (חור"מ סי' צח ס"א) דאפי' ראה המלוה שכתב כל נכסיו לבניו, ולא כתב למלוה רק קרקע כל שהוא ושתק, אפ"ה לא אמרי' דמחל. ובבאר הגולה ציין לדברי הרשב"ם כאן.

12. דף על הדף בבא בתרא דף קלב עמוד ב

בגמ': ומקולי כתובה שנו כאן. **ופירש הרשב"ם**: 'אכולהו קאי, דשאר בעלי חובין לא אבדו בכך עד שיאמרו בפירוש אנו מוחלין השעבוד שעל הנכסים הללו, אבל בכתובה הקלו כדאקילו גבה נמי לענין זיבורית, וכדמפרש טעמא בכתובות (דף פו), דיותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא, דניחא לה בכל דהו, כדריש לקיש טוב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו וכו'. **כתב החיד"א**, בספרו מראית העין (קידושין מא, א), **'כבר כתבנו בעניותנו שכל דברי הש"ס כגחלי אש דת ואפילו שיחה קלה ומשל בעלמא, בקרבנו או"ר בו, ולא לחנם נכתב בתלמוד הקדוש**. והנה רש"י ז"ל פירש דהא דאמר ריש לקיש טוב למיתב טן דו וכו', וזה לשונו, 'משל הוא שהנשים אומרות על בעל כל דהו שהוא טוב לשבת עם שני גופים משבת אלמנה', עכ"ל. ולכאורה יפלא על ריש לקיש בר פלוגתיה דרבי יוחנן ישא בשיחו ויקבע למימרא שלו מאי דאמרי' הני נשי ההולכות אחרי הבעלים ואין זה כבודו, אי מצד עצם הדברים ומהותן ואי מצד ערך האומרון. ולא סגי כמו הצע"ר עלה על אחד המיוחד מגדולי האמוראים ריש לקיש אלא יגדל הכאב על שנקבע בתלמוד מימרא בשם ריש לקיש דבר זה.

אי לזאת בקסת"י אפתח פתח כל שהוא להבין דברי חכמים וחידותם. **הנה ראיתי בספר אור הישר דף ח"י כתב שהגידו בתלום להגאון מהר"ר אברהם עפשטיין ז"ל אב"ד דק"ק בריסק בראש חודש אדר שנת שע"ה דשאל בישיבה של מעלה שאומרים 'קדוש קדוש קדוש' ואין אומרים 'ה' צבקות מלא כל הארץ כבודו' עד אחר פעם ג', וגילו לו כי ג' פעמים קדוש הם כנגד ג' בניני בית המקדש, כי בכל פעם שנבנה בית המקדש היה יחוד קדושה והקליפה נפרדת, ושרשם ת' איש דעשו, וזהו תיבת קדוש, ד"ן באמצע - זיווג, כמשז"ל טוב למיתב טן דו, ותיבת ק"ש הם הקליפות נפרדות, ק' בראש ש' בסוף, וזה כנגד בנין ראשון הקליפה בפירוד והקדושה בחיבור, ובעוונותינו הרבים נחרב ואין ראוי לומר אחר זה מלא כל הארץ כבודו, וכן קדוש שני כנגד בית שני ונחרב ובעוונותינו הרבים, ובמהרה בימינו יבנה בית שלישי קדוש ויהיה קיים ואז ה' צבקות מלא כל הארץ כבודו, ע"כ דבריו ז"ל.**

חשובים. הרמ"ה מבאר משום שמתלטיין אינם משועבדים לכתובה. ומוסיף הרמ"ה דה"מ לדינא דגמ' שמתלטיין לא משתעבדי, אבל אחר תקנת הגאונים שמתלטיין משתעבדי, אפי' כתב לה מתלטיין איבדה כתובתה. וזהו הג' אשרי מסתפק בזה האם בזה"ז מתלטיין כמו קרקע, ואפשר שמתספק האם הטעם כמו הרשב"ם משום שאינם חשובים או כרמ"ה משום שאינם משועבדים. מיהו הגר"א [אה"ע סימן

ו] מתלטייל קא אמרת מתלטייל ודאי לא קא אמינא - הרשב"ם מבאר משום שמתלטיין אינם

14. דף על הדף בבא בתרא דף קלא עמוד ב

בגמ': הכותב כל נכסיו כו' לא עשאה אלא אפוטרופוס כו' פשיטא בנו הגדול לא עשאו אלא אפוטרופוס. **באלישיך הק' פ' משפטים (עה"פ"ס אם כסף תלוה) כתב לרמו, "הכותב כל נכסיו לבנו בין הבנים", אחד מישראל שזיכהו בעושר וממון יותר משאר אחיו מבני ישראל, "לא עשאו אלא אפטרופוס", אין הוא רק אפטרופוס על אותו ממון, שפקדון הוא בידו, ועליו למלאת תפקידו לחלקם לעניים ונצרכים.**

15. דף על הדף בבא בתרא דף קלא עמוד ב

בגמ': אמר רב יהודה אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא.

כתב **בערבי נחל** (פר' האיזינו), 'ובדרך דרוש ומוסר נראה לי לבאר, כי נודע שיש ב' מיני צדקה, דהיינו צדקה לעניים בפשיטות הוא מין א'. ומין הב' הוא כי אין עני אלא מדעת, והמדריכו ומלמדו דעה לפרוש מעבירות שבידו היינו הצדקה. והמין הב' הוא עדיף, וברוב המקומות היכא דכתב סתם צדקה המכוון הוא למין הב', כי המין הא' לא יתכן כל כך לקראתו בשם צדקה כאשר ביארו המפרשים כי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו, וכן כל היכא דמזהיר על הצדקה כתיב לשון אחיך, וביארו דהענין הוא כמו שארז"ל, הכותב כל נכסיו לבנו אחד לא עשאו אלא אפוטרופא, והטעם, דלא מסתבר כיון שכולם בניו איך יתן לאחד הכל, הכל ולהב' לא יתן כלום אלא על כרחך דלאפוטרופא עשאו, מה שאין כן אם חילק מעט מנכסיו להנותרים אמרינן דאף על פי שנתן לזה הרבה, מעל מקום היה כוונתו למתנה גמורה ואותו אהב יותר.

וכן הענין, מאחר שכל ישראל בני א-ל חי הם לא יתכן כלל שיתן לאחד הרבה ולאחד לא יתן כלום, אלא על כרחך שעשאו לזה אפוטרופא, נמצא חלק העני ביד העשיר, מה שאין כן מי שיש לו אפילו מאתים זוז לא יטול באמת, לפי שיש לומר שהשם יתברך אין רצונו ליתן לו יותר, מה שאין כן מי שהשם יתברך אין נותן לו כלום, על כרחך שהעשיר הוא אפוטרופא דידיה, לכן כשהזירה תורה על הצדקה כתיב תמיד אחיך להורות שאב אחד לכולם, ולכן לא יעלה בדעתך לומר שלאחד יתן ולהשני לא יתן נמצא חלקו עמך, ממילא כשנותן צדקה אינו צדקה על האמת אלא פורע לו חוב גמור. מה שאין כן מין הב' הוא צדקה על האמת, כי בכאן אין לומר שחלק עם הארץ הוא אצל התלמיד חכם, כי התורה מונחת בקרן זוית ויגעתי ומצאתי תאמין.

ובזה יבואר, דהנה ארז"ל (יבמות סה, ב) כשם שמצוה כו' כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, ולפי זה אין להגיד בזמנו דברי מוסר כלל. אולם יש לקרב הענין במשל נאות, ואומר, שבא איש אחד מאיי הים רחוקים למדינה זו והאיש שם לא ראה מעולם זריעה וקצירה כי שם ארץ מלאה והרי נחשת ומתכות ועשירות גדול, ותבואות מביאין להם ממרחקים בדמים יקרים מאד מאד. ובהגיעו לקצה מדינה זו ראה איש עומד בשדה ומפור תבואה והרבה ממנה הולך לאיבוד תזרם ורוח תשאם, ויהי זורע זה כמשתגע בעיניו שמפסיד בידים דבר יקר כזה, וישאלהו האיש לאמר מה לך כי תשתגע לעשות כזאת, והשיבו אילו לא עשינו כזאת לא היה תבואה בעולם, כי אני זורע כדי שיתרבה כפלי כפליים במשך ב' או ג' חדשים, ויתפלא האיש על זה ונתעכב עד ראותו סוף דבר.

והיה בשנה ההוא גשמים מועטים והשדה זיבורית ועומדת בהר ובעת הקצירה לא עשתה כפי סך הזריעה, אזי שחק האיש על הזורע ואמר הלא אמרתי לך שאתה משתגע, והשיבו אילו לא זרענו אם כן כבר לא היה לחם בעולם, אלא אנו עושים את שלנו וזורעים והקצירה הוא כפי חסד של השם יתברך, ויש שנה שגשמים מרובים ואף גם עתה שהיו גשמים מועטים מכל מקום לא בכל מקום היה כך מעט תבואה בעת הקצירה כמו שראית כאן, אלא שדה זו בלאו הכי זיבורית וגם שעומדת בהר וצריכה הרבה גשמים ולפעמים גם הרבה גשמים לא יועילו לה, ובא ואראך מה שזרעתי בבקעה ושם מספיק גשמים מועטים ותראה איך עשתה הרבה ויפה.

והנמשל הוא, כי באמת אם יש להתפלא על שאומרים דברי תורה בפני המון והרבה הולך לאיבוד שאינו עושה פירות ונעשה משוגג מזיד ויש הפסד רב, לכן היה מקום למנוע מלהגיד דברי תורה לפני המון העם, אולם אין למנוע בשביל זה, ואמר זרעו לכם לצדקה, רוצה לומר שתעשו פעולת הצדקה, וכוונתו על המין ב' מהצדקה, ואף על פי שתראה שהרבה הפסד נמשך מזה שנעשו אנשים משוגגין מזידין, ואם כן הוי כאלו מאבדם מן העולם, כי מה ערך שוגג למזיד ומוטב שיהיה שוגג, לזה אמר כי בשביל זאת אין לך למנוע מזה, כי מי שיש עליו חסד מהשם יתברך, ויש לו איזה זכות ודבר טוב לפני השם יתברך, אזי יעשו דברי מוסר רושם בלבבו ויעיל לו היטב ויהיו הדיבורים נזרעים בלבו ויעשו פרי.

וזהו וקצרו לפי חסד, רוצה לומר התכלית מהצדקה הוא לפי החסד וזכות שימצא האדם לפני השם יתברך, כי העומד בהר דהיינו שלבבו הוא רם ונשא וגאה הוא באמת לא ישמע, וכמאמרם זכרונו לברכה (תענית ז, א), למה נמשלו דברי תורה למים שמניחים מקום הגבוה ויורדים למקום הנמוך, כך מי שהוא שפל רוח ולבבו נכנע הוא בודאי ישמע והדברים יעשו פרי, ולכן אין להשגיח אפילו אם אותם הגאים נאבדים לגמרי על ידי דברי מוסר ששומעים כי נעשים מזידיים, המה יאבדו ואין להמנע עבור זה מאחר שהדברים יעשו ענף ויעשו פרי אצל שארית העם שמשמיעים עצמם כשירים!.